

Auspice DEO.

SPECIMEN ACADEMICUM
De

AGRICULTURA TAVASTENSIMUM,

Qvod

*Suffragante Ampl. Facultate Philosophiae in Regia
Academia Aboensi,*

PRÆSIDE

Viro Maximo Reverendo atque Celeberrimo

D.N. JOHANNE BROWALLIO,

*S. Theol. Doct. & Scient. Natur. Prof. Reg & Ordin.
publico honorum examini modeste submittit.*

HENRICUS E. CARLING

Tavastensis,

P. D. Consimiliter in Calvola.

Die XXIII. Junii Anni MDCCXLIV.

Loco horisqve consuetis.

ABOM, Excid. Joh. Kiæmpe, R. Acad. Typogr.

L.S.
H. And. Agricola

S:æ R:æ M:tis
MAGNÆ FIDEI VIRO,
Reverendissimo Patri ac Domino,

DN. JONÆ FAHLENIO

S. S. Theol. Doctori Consummatissimo, Diœceœos
Aboënsis EPISCOPO & Regiæ ibidem Academiæ
PROCANCELLARIO Eminentissimo, Ven. Con-
fessori Ecclesiastici PRÆSIDI & Schol. per totam
diœcesin EPHORO Gravissimo,
MÆCENATI MAXIMO.

KANSALLIS-
KIRJASTO

Summio Tufo, REVERENDISSIME EPISCO-
PE & PROCANCELLARIE, Favore erga
literarum cultores nixus, præsens hoc inconditum
incultumque Specimen Academicum Eminentissimo
TUO NOMINI consecrare audeo, documentum
submisse, qua TE MÆCENATEM MAXIMUM
culo, venerationis exhibitus. Ut autem pietas
tem hanc meam benignissima excipias fronte, meque
in posterum Gratia atque Favore Tufo digneris, hu-
millime obsecro & simul ex intimis cordis adytis vo-
reo, ut summus Moderator rerum longam TIBI,
MÆCENAS MAXIME, facilem & jucundam
senectutem largiatur, & venerabiles canos Tuos o-
mnigena salute ac prosperitate coronet.

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI.

Cliens acerissimus
HENRICUS CARLING.

S:æ R:æ M:itis
Magnæ Fidei Viro
Summe Reverendo atque Amplissimo

D_{N.} ANDREÆ BERGIO,

S. S. Theol. Doct. Celeberrimo, Eccles. S:ti Nicol. Antifiti & Pastori inter Holmienses primario longe dignissimo, Consistoriique ibidem urbici PRÆSIDI gravissimo, Mæcenati Optimo.

Viro Generosissimo,

D_{N.} JACOBO ANDREÆ ÖGNELOD,

Legionis Eqvestris Majori maxime strenuo, Fauto. ri ac Promotori pio animi affectu jugiter honorando.

Viro Maxime Reverendo atque Celeberrimo

D_{N.} JOHANNI WALLENIO,

S. S. Theol. Doct. & Prof. Reg. & Ordin. Pastori Ec. clei, Fen. Aboensis maxime inclito, Mæcenati Propensissimo.

Aldatius quidem factum videri poscit, quod exiles ac tenuis hasce pagellas Magnis Vestris,
Mao

Mecenates, Nominibus excornare in animum inducerim; verum, cum maximam Vestram benignitatem & singularem illum favorcm, quo me cluentem Vestrum humillimum nullo non tempore amplecti haud deditati estis, in memoriam revocaverim, ingratitudinis censuram me incurire vidi, nisi documentum atque symbolum aliquod extaret gratissimi atq[ue] devotissimi animi. Benigno igitur, Mecenates & Promotores Magni, hoc minusculem adjicite vultu, ac me fortunasque meas semper Vobis habete commendatisimas. Ego dum has vitales hausero auras pro Vistro Vestrorumque perenni flore ac prosperitate vota fundere calidissima non desistam.

Summe Rever. Generosiss. atque Amplissimorum
NOMINUM VESTRORUM.

Cultor Humillimus
HENR. CARLING.

Viro Admodum Reverendo atque P̄eclarissimo
Dn. NICOLAO MALM,

Pastori in Achas vigilantissimo, nec non adjacentis
districtus Præposito adcuratissimo, Fautori & Ever-
getæ ætatem devenerando.

Viro Plurimum Reverendo atque Clariſſimo
Dn. SIGFRIDO IMMENIO,

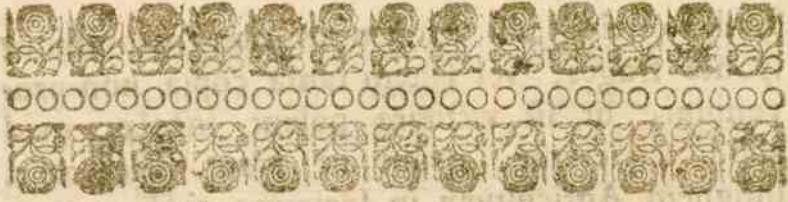
Pastori Calvolaenſium longe meritissimo, Patris
loco Carissimi qvovis filialis obseqvii cultu, amore
& honore ad cineres usqve proleqvendo.

Tenues hasce pagellas, in teſſeram pia mentis
ob benignitatem atque favorem ſibi exhibi-
tum, dicatas vult,

Tantorum Fautorum

Cultor Observantissimus
A. & R.

§. I.

Multos quidem novimus esse modos vi-
ctum & amictum, quæque præterea ad
commode transigendam vitam pertinent,
quærendi; Eminet tamen inter eosdem sine du-
bio *Res Rustica*, cuius primariam partem constituit
Agricultura, (a) quæ est naturalissimus omnium,
imo justissimus modus acquirendi victum ex ter-
ra & frugibus inde nascentibus. (b) Qvis e-
nim nescit agriculturam in vita hac humana
rante esse utilitatis & necessitatis, ut ea inter-
missa vel modo quo decet non exercita, omni-
bus ac singulis inedia sustinenda vel saltem Lapi-
ponum in morem vivendum esset. Vitam e-
nim cum sine pannis, sine vestibus &
aliis similibus transigere possemus, sine fructibus ac
grorū: nque emolumento nequaquam tolerare posse-
mus. [c] Ponamus negligi prorsus agriculturam

A

in

in illis terris, ubi vel penitus non proveniunt
sponte fruges, vel saltet tanta copia non pro-
veniunt, ut iis vicitare possint incole, quid
aliud sequeretur, quam ut fame delerentur.
Insignem Agriculture in societate civili cum u-
tilitatem tum necessitatem eleganter describit
Vitruvius, hunc in modum loquens: *Veluti*
natus infans sine nutricis lacte non potest ali-
neque ad vitæ crescentis gradus perduci: Sic ci-
tas & res publica quædam sine agris & eorum
fructibus in mœniis affluentibus non potest cresce-
re, nec sine abundantia cibi frequentiam habere,
populismque sine copia tueri. (a) Meritissimo i-
gatur jure eandem laudat Cicero: *Mea qui-*
dom, inquietus, sententia haud scio, an ulla
vita beatior esse posse: neque solum officio, quod
universo hominum generi cultura agrorum est lao-
lutaris; Sed & delectatione & saturitate, copiaque
omnium verum, quæ ad victimum hominum ad culi-
tum etiam deorum pertinent. (e) Quare agricul-
turam ceterorum vitæ sustinenda modorum ma-
trem & nutricem, imo omnis nostræ tempo-
ralis felicitatis fundamentum, basin & fulcrum
noæ immixto statuimus, sine quo res publica &
populusq; nullusq;

3

Societas hominum communis non diu incolumis consistere posset & integra. Urgente enim ipsa humana conditione & sacra consentiente Scriptura, naturæ necessitate perinde ac ipsius creatoris instituto nobis injuncta est agricultio.

- (a) Vocem agriculturæ a colendis agris dictam, in sensu strictiori ac primario heic acceptam volumus, quatenus agriculturem frugum caussa susceptam denotat; nostram non facientes latiores ejus significationem, qva totam fere rusticamconomiam ambitu suo complectitur: ita præterimus quoque Horticulturam, licet quædam subinde in Tavastia occurrant viridaria
(b) Burgersd. idea econ. § Pol. Doct. c. VIII. v.
(c) Reinh. Libr. II. [d] De Architecb. Lib H.
(e) Cat. Major. cap. XVI.

§. II.

Ostensa sic leviter agriculturæ utilitate & necessitate, e re esse duxerim paucis ejusdem attingere honestatem. Et quidem, si homini, quatenus homo est, honestum est quodvis vitæ genus & quævis viatum comparandi ratio, quæ modo non contraria est legi naturæ & revelato DEI verbo, honestissima procul dubio erit agricultura. Rusticorum quidem & hominum-

⁴ tantum agrestium hoc communiter judicatur esse officium, ut agros colant; re vero adcuratus perpendit optimos & honore dignissimos eos cives esse, qui agriculturam quam maxime promovent, & neminem omnino tantæ utilitatis opus dedecere, sed omnibus in quo cunqve statu & vitæ genere constituti fuerint, integrum, decorum & licitum esse agriculturam exercere, in quantum id ipsum permis- rint demandati munera negotia. Apud præstantissimas proinde quasque gentes maximo in honore habitam fuisse agriculturam deprehendi- mus. *Omnium rerum*, dicit Eloquentia pa- rents Cicero, ex quibus aliquid acquiritur, ni- bil est agricultura metius, nihil uberior, nihil dul- cius, homine nihil libero dignius (f) *Omnis æ- vi historia testis est, summos & maxime conspi- cuos viros hunc non designatos fuisse laborem.* D. Qviritibus ita Cato: *Majores nostri virum bonum cum laudabant, ita laudabant, bonum agricolam bonumque colonum: amplissime laudari existimabatur, qui ita laudabatur.* (g) Multi Ro- mæ consules, multi Dictatores ab aratro acce- fuit sunt, unde Ovidius: *Jura dabat populis po- sita modo consul aratro* (h) Et alibi:

Et

5

Et caperet fasces a curvo consul aratro, Nes cri-
men duras esset habere manus (i) Proinde de
principis illis temporibus Plinius: Iporum tunc ma-
nibus imperatorum colebantur agri, ut fas est cre-
dere, gaudente terra vomere laureato ♂ trium-
phali aratore. (k) Qualis fuit Quintius Cim-
cinnatus, qui Floro teste (l) a lectore in ipso
arandi opere deprehensus, dictator ab aratro,
domuit Equos & Volacos, & deinde ad boves
redit triumphalis agricola. Ut Scipionem Afri-
canum, Curium Dentatum, Attilium Seranum
aliosque raseamus. Sacræ autem pandectæ do-
cent ex primo natis hominibus alterum pasto-
rem, alterum agricolam fuisse. Patriarchæ de-
inde agricultioni operam dederunt, quorum
Noachus agriculturæ deditus dicitur. (m) Et
Iaacus us felicissimus in Gerar agricola descri-
bitur. (n) Sed missa agriculturæ laude, nunc ut
propius ad institutum accedamus, jubet propo-
sita brevitas.

(f) Offic. Lib. I. c. 42. (g) Marc. Cato. de re rust.
in Pref.

(h) Ovid. Fast. Lib. I. v. 207. (i) ibid. Lib.
III. p. 782.

(k)

(k) Hist. Nat. Lib. XVIII. c. 3. (l) Flor. Lib.

I. c. II. (m) Gen. 9: 20.

(n) Gen. 26. 12.

§. III.

PRIMO omnium qualitatem agrorum Tavastensium, quorum culturae rationem levissimo penicillo delineare constituimus, indicare oportet; verum cum ea ibi varietas terræ occurat, ut secundum speciem omnium agri partium vix describi queat, neque nobis facultas fuerit glebas patrias rite explorandi, verbo tantum & in genere innuimus in Tavastia, ut in aliis Finlandæ provinciis, varii generis dari agros argillosos nimirum, arenosos, udos, lapidulosos, pulverulentos, mixtos &c.

§. IV.

QVICUNQUE nomen industriae tueri voluerit agricultoræ, necessaria & agro quem culturus est, convenientia sibi parare debet instrumenta agraria; quorum potiora sunt iumenta: eqvi vel tauri. Pars Tavastiarum ortum spectans ut plurimum eqvis utitur, cum taurorum tarditatem non patiatur incolarum genius; quod secus sit apud occidentales Tavastas, qui operibus agresti-

stibus tauros eqvis magis aptos judicant. Heic
 vero loci notari meretur Tavastas perinde ac
 ceteros Fennones in eo facile errare, qvod adstri-
 cto cornibus taurorum jugo utantur, cum aptius
 satiusque esset alligare jugum humeris taurorum
 more in Svecia recepto; qvis enim non videat
 taurum plus posse humeris quam cornibus?
 qvod etiam ipsa confirmat experientia; neque
 enim gravioribus sufficiunt laboribus, sed & in
 facilioribus citius lassescunt, nec domino tam
 diu utiles sunt boves cornibus qui trahunt,
 qvod ipsum minus tamen sentiunt Tavastæ,
 cum instrumentis arandi levioribus utantur, de
 quibus mox, 2:o Instrumentorum mechanicorum,
 quæ Tavastenses ad agriculturam adhibent,
 notabiliora sunt: primo *aratum* Tavast. *Sab-*
ra/ qyo terram moliuntur, vertunt & subigunt.
 Constat hoc ex stiva seu aratri manica (*Plog-*
stangen) ex unico conlecta ligno, qvod par-
 te anteriori & tenuiore jugo jungitur, parte ve-
 ro posteriori bividuum lignis duobus distenditur,
 quibus jungitur buris; & ultimo bina habet
 manubria. Altera aratri pars est buris S: pes
 ligatus (*Plogstöt*) cujus pars infima bifurcata
 est

est, seu duos ramos ferratos haber terram sube-
entes, qvi ipsi rami dentalis vomerisque vicem
gerunt. Hos supra pedi adligatae sunt duæ alæ
lignæ (Sahran sive); totus vero pes ligneus
sive infra alas adstrictio stivæ jungitur, quo, pro
iubitu, vel elevatur vel deprimitur; huic vero
tuni medius alligatus est ligo vel fustis quidam
ligneus, quem iusti nominant, cujus pars infe-
rior tota terrata & ita fabrefacta est, ut ferra-
mentis dentalium apte respondeat, quorum vi-
delice alteri pro re nata imponitur inter arandum,
ad avertendas e sulco cespites terramque. Ubi
vero difficilius scinditur & aratur solum, in no-
valibus & agris quietis, adhibent intuper
vomerem cultriformem, quem illi tuiuska vel
willrauta appellant. Svet. Vlog-riss/ quo ra-
dices herbarum convolutæ scinduntur, & ape-
ritur solum, ut aratum deinde facilius admittat.
Reliqua instrumenta sunt: Peclen, dentale vel
qribusdam occa (äckerhars) Tavast. Æs, qvæ
vel ferreis vel ligneis stylis confixa habetur,
prioris generis in solo argillolo, posterioris in a-
renoso & pulverulento adhibetur. Adhuc est
cylindrus l, volgiolus, Fen Tyras vel rahnis /
&

& cratis illud genus, qvod patris sermone lata
di itur, qvæ agri molliendis inserviunt ac gle-
bis cespitibusqve distumperdis. Cetera ut un-
cus & rastrum, Tavaſt. euoca minoris sunt mo-
mentii.

§. V.

Ex certis constat relatibus quatuorundam exte-
riorum regionum agros nullo opus habere
fimo & stercoreatione, cum natura tanta gau-
deant fecunditate & labore fructifero, ut ni-
hilo secius uberrimas ferant fruges. Verom a-
lia prorsus est ratio agrorum nostrorum, qui
non bene opimati segetem ferre recusant & fe-
re nullius sunt frugi, quo vero laepius atque
prudentius, & quo majore diligentia stercorean-
tur, eo ubiores proferunt segetes. Pruden-
tibus igitur in Tavaſtia agricultoris curæ cordique
est res pecuaria & proinde etiam pratotum
cultura, qvæ ut adjumenta prosperæ & flici
agriculturæ necessaria considerant. Nec tam
diffiteri audemus, negligenter a plurimis hæc
ipla tractari, quam rei ipsius polceret necessi-
tas; qvod neqve forte alter fieri, quamdiu ab
œconomis publicis major habita fuerit ratio do-

muum extuctarum, qvam agri pratiqve culturæ,
 qvi freqvens in Fennia mos est. Multum pro-
 desse agris judicatur, ut in mandras seu rece-
 ptacula pecudum abiegni rami convehantur, i-
 biqve dissecantur atqve eqvis bobusqve subster-
 nantur; idem qvoqve tamqva simi comparan-
 di s. augendi ratio a qvibusdam industriis Tava-
 stis observatur; ab aliis tamen temere negligitur,
 qvos sepe paupertas & inopia rei frumentariæ
 premit. Sunt etiam qvi cespites ex udis locis
 humumqve palustrem atram effodiunt, eandem-
 que in cumulos congerunt, dum putrefiat, &
 deinde in arvum ferri curant loco simi; qvos
 operæ fecisse pretium observavi. Præter hæc
 eo pacto sibi prospiciunt nonnulli agricultores
 nostri, ut in fundis suis inquirant, ubi multum
 terræ sic diætæ cibantis (matjord) aliis virgineæ
 (møddomjsjord) reperire possint, qvæ in vallibus
 & locis infra colles silvestres sitis ex arborum
 foliis, ramis, corticibus, strobilis, graminibus
 ipsisqve lignis, omnibus mundi temporibus, illic
 puri factis collecta inveniri solet. Hæc enim in
 agros illata insignis est utilitatis eosqve optime
 tœcundat. Terra demum, qvæ antiqvis subja-
 cuit

cuit domibus, agros tanquam pinguisimo simo
spargunt, qua cum paris utilitatis censetur ter-
ra, quæ sub lepidus antiquis invenitur.

§. VI.

Sed cum fructu stercoretur optime atque sa-
bigatur ager, nisi simul ab aqua stagnan-
te noxia liberetur, elicibus, colliquiis seu
fulcis aquariis fodiendis haud perfunctoriam di-
ligentiores & prudentiores agricultorū nostri dant
operam. Hunc enim laborem ad promovendam
agri fertilitatem præsertim in agris argillosis &
udis maximi esse momenti, dudum eosdem do-
ceat multiplex experientia, & damnum insigne,
quod neglectis hujusmodi elicibus perpepsi sunt.
Bene igitur Jacobus Serenius in agricultura angli-
co: Om åkren icke hålls torr och frij från
sången och vattustånd/ så är fåfängt att hvad
honom påkåstas med arbete/ Såd och giözel/
ty vatnet och syran utdrager efter handen alt
hvad sältigt/ fint och mylligt är i jorden och
lämnar intet annat qvar än små steen och seg-
lera/ som är aldeles oförfärlig til afivel. (o)

Instrumentis vero utuntur eum in finem
concrecis ligonibus puta ferreis & ligneis. Sun-
tas

tamen non pauci Tavarstenses qui vel negligenter utilissimo huic labori incumbunt, vel operam tuam aliis mercede locant, idque proprii agri maximo cum detimento. (o) Bish. ill. Eng. Afirm. p. I.

§. VII.

A Gros a natura lacubus, flaviis vel montibus prærupte altis non cinctos sepimentis lignis circumdant, abiegnis & pinaceis longuriis, juniperinis vero, ubi sit ri potest, palis constantibus. Copia quidem pinorum antiquarum & pinguium ventorum vi, quæ stratæ facient, in silvis (furni lager), multis opportunitatem præbet ex iisdem fissis sepes condendi, quod penitus intermittitur; cum tamen & silvis hoc patet multum parceretur, quod contra sit, ubi singulis e. g. palis singulæ arbores juniores cæduntur; & quam loqvor sepimenti ratio multo diutius contra injurias aëris perdurat. Aggeres, macerias seu septa ex lapidibus structa vel euam virgultea hac in regione nusquam conspicies. Nonnullis in locis imprimis laxius inhabitatis circumseptione agrorum non est opus; nam antiquissimis jam temporibus ea fundos lulos constituisse industria, ut solum intersepimentum

tum, illis wāhāita L. wāllāita dictum, segen-
bus eorum custodiendis sufficiat; qvæ lepiendi
ratio facilis est & minimi laboris. Arbores im-
primis abies juxta scopas crescentes non cedunt;
sunt enim fulca earundem firmissima.

§. VIII.

NOVALES seu agros reqvietos filigine vel tri-
tico seminandos vere statim semente ver-
nali peracta, si argillosi vel graminosi fuerint,
prius exarant, qvam vel nimium exarellant,
vel gramine superinducti difficilius arentur. Qvo-
rum vero molliores sunt agri, paulo secius eos
aratro vertunt; nam madidi & mature eversi
obherbescunt. In aratione probe carent, ne
qvid terræ inutilis aratro effodiatur; tum etiam
ne inter sulcos vel minima terræ gleba manet.
at intacta, qvam Tavastæ Haugl/ h.e. lupus
marinus, nominant, & maxime noxiā sementi
judicant. Circiter dies S̄ti Jacobi & Olai
arvum, intermixtū stercoratum atqve erat-
pectine & volgiolo mollitum, iterum arant.
Sunt & nonnulli, qvi duriores suos agros
ter ante sementem ferro sollicitant, idque
non absqve re, eo enim ipso ager magis mol-
leicit, & ad fruges ferendas aptior evadit.

§. IX.

Ager jam bis vel ter lubacius beneque cul-
tus semine est spargendus. In genere cu-
rant, ut integrum & optimè notæ frumentum,
si modo haberi potuerit, ad sementem eligatur,
qvo enim melius & integrius fuerit semen, eo
überiorem & lætiorem expectant messem, & ob-
servatum qvoqve est eos qui omnium prudentis-
simi hoc in pacto fuerint, ceteris paribus o-
mnium etiam felicissimum frumentorum proven-
tum accepisse. Fuere qvoqve qui aqua nitra-
ta semina præparare conati sunt, verum maxi-
mo cum detimento; quod sine dubio male
atqve imperite instituto negotio tribuendum est.
Cum vero siligo frumentorum apud Tavasten-
ses primaria sit ac usitatissima, de ea primo
omnium paucis agemus. Tempus sationis vari-
at tum variante tempestate, tum conditione
ipsius agri; qui si argillosus fuerit tempore
Laurentii leritur modo non obstiterit pluvia &
tempestas; sed si mollis & pulverulentus, tem-
pore ut plurimum Bartholomai conseritur. A-
griculturæ periti existimant agrum tum ad se-
men recipiendum maturum & optime esse ac-
com.

commodatum, cum fila ita dicta meteorica
super illum se extendere obseruentur; multæque
araneæ in agros se contulerint; aut lepes ruti-
lent ac niteant. His enim observatis terra non
amplius acida & humida esse censetur. (p) a-
hi gustando terram explorare solent tempus fe-
licissimum sementem faciendi. Modum semi-
nandi quod attinet, probe observat sator, ut
æque dense semina spargat, habita tamen ra-
tione pinguedinis aut maciei agri ferendi. E-
tenim ager fertilis ac bene stercoratus non tan-
tum exigit sementis, quantum sterilis atque ef-
fœtus, ille enim plus succi nutritii habet, majo-
resque proinde vires fructiferas, quæ semen gre-
mio terræ mandatum melius pullulare faciunt,
atque adeo multiplicant, ut ex unico sementis
grano plurimi numero culmi progerminent. Cu-
rat porro ut satum bene terra obruatur, ne
vel volucres grana auferant, vel terra deficiat
semini radices acturo, aut succus nutritius, par-
te terræ superficiaria, nimio calore & æstu
solis arcta segeti desit. Ex iusta quidem ter-
ræ profunditate, qua grana obruuntur, causam
multiplicationis frumenti potissimum derivat Cel.
Wolff.

Wolfius, cuius hæc sunt verba: Frågar man
 nu haru man skulle håra sig åt/ at kunna wän-
 ta en så rik skidr/ så kan man finna svar/ i
 det som jag om Sädens underbara fröfelse rät-
 sa orjaf Cap. II. §. 22, har upptäkt/ nämligen/ om
 ett forn skal håra många af; Så måste nä-
 gra ledet af strået stå i Jorden/ och altså må-
 ste Säden komma diupt i jorden vid pasz en
 summez thå då hufwa twå ledet af hufwad hal-
 men neder i jorden. Och på det sido axen måge
 hufwa rum at utbreda sig/ samt ej lida brist
 på närings jaft; så måste fornens komma långt
 ifrån hvarannan. (q) Huic vero, cuius ulti-
 mo leviter loco mentionem fecit inter grana di-
 stantia plurimum tribucadum esse experientia-
 docuit; etiamsi enim defuerit laudata profundi-
 tas, multiplicatio culmorum ex una radice ni-
 hilominus procedit, modo debita adfuerit distan-
 tia; qvod vel solo exemplo filiginis autumnalis
 una cum hordeo vere in agrum sparso. (Tof-
 fråg) quæ altero autumno lætissimam læpe mes-
 sem reddit, demonstrari potest. Triticum,
 quod vocant autumnale, ejusdem fere cum si-
 ligine indolis quoad sationem esse dicitur, præ-

terquam, qvod paulo serius feratur. Salander ponit tempus triticum ferendi inter diem S. Crucis & Apostoli Matthæi (r), sed experientia nostra docuit, statim peracta temente filiginea, opportunitatum esse tempus semina tritici teræ mandandi. Eadem quoque experientia deprehensum est, triticum in agro bene subacto, cisternis munito & bene stercorato, eoque argilloso potius quam arenoso optime crescere. Ulterius incumbit agricolæ, si ratio agri sati ita exegerit, glebas cespitesque curare ut uncis & ruris discentur, ne segetum pullulantiam exortum impediant. Ultimo etiam sulci vel elices transversum & circa agrum aratro sulcantur, ut aqua pluvia superflua ac uligo per eosdem in fossas seu majores elices & lacunas derivetur.

(p) Vid. Serenii Bibang. til Eng. Åkerm. pag. II.

(q) Grundel. Underåttel. om rätta orsaken til Sädens underb. förtöelse. c. 5. §. II.

(r) Gårds-Fogde instruct. pag. 85.

§. X.

HOrdeo, qvod quoad copiam secundum inter frumenta Tavastensium obtinet locum, alii minorem agri sui partem, qvidam

C

ve-

vero tertiam fere conserunt. Tempus sationis
 certo determinari nequit, siquidem illud va-
 riatis secundum eujusque veris tempe-
 statem aliaque justi temporis serendi criteria at-
 tendat, quam praescriptis certis & determina-
 tis diebus adhæreat. Quidam Tavastensium agri-
 ea traduntur esse indole, ut hordeo, statim li-
 quesfacta nive, conseri queant, profundiore ter-
 ra adhuc gelu constricta, neque fecus læram
 reddant messem. Plurimorum vero alia est na-
 tura, qui nisi a glacie & uligine fuerint im-
 munis, dum seruntur, nihil nisi tribula ferunt
 & plantas inutiles sponte crescentes, segete pe-
 nitus suffocata. Necessum igitur est, ut quisque
 agri, quem culturus est, indolem & naturam
 probe sibi habeat perspectam, ut ad eam queat se
 accommodare. Bonam seges hæc, probe ster-
 coratam, eamque mollem amat terram. Avena
 vero in eo tantum ratione sationis ab hordeo
 differt, quod illam paulo maturius seminare
 soleant, cum alioqui ad maturitatem non per-
 veniat. Hordeum avenæ commixtum serere ple-
 riique solent, quod ipsis seculi (Svet. blandjād)

dicitur. Tritici vernalis, quo Tavastæ parum utuntur, eadem qvæ hordei ratio est. Agros hordeo, avena & tritico satos stipulis vel timo sternunt, qvod ipsi segeti multum prodesse putatur, conservando eam ab æstu solis, ne siccitate pereat. Fagopyrum pauci tantum servunt, idqve in effœtis & arenosis locis, aera facta prius terra; hoc enim frumentum admodum a madido abhorret agro, qvamobrem in editioribus agri partibus aut etiam in arenolis silvestribus plerumqve leritur. Conqueruntur ag:colæ fagopyrum frigoris admodum impatiens esse, ideoqve in Tavastia nostra frigida raro ad maturitatem pervenire. Nicotianæ quoqve plantationem nonnulli instituerunt & quidem, imprimis in parœcia Sæxmæki haud infelici cum successu; si modo a frigore aurumnali immunes conservari possent plantæ.

§. XI.

Cum adfuerit messis falce minore messoria, maturæ metuntur segetes, messæ in manipulos colligantur & in mergites maiores vel minorres disponantur; qvæ dein in horrea foco inserviunt convectæ sumo & calore exsiccan-

tur & postea trituran tur: ventilabro frumentum ex paleis separatur; hæ in palearium, illud in granarium intertur. Ex fementibus vero silvestribus & inviis locis in terra adusta (Svidie-land) institutis, collecta messis tæpe tam prudenter in acervos compingitur (Stadaf;) & congettetur, ut per plures annos illæsum conservari possit frumentum.

§. XII.

Pis is quoque Tavastenses delectantur, qui bus partem quandam agri requieti, autumno proxime præcedentii exaratam ac vere fermentis cinctam, conserunt, mente aprilii vel majo, serius aut citius prout ratio veris & tempestatis secum tulerit. Circa horum sationem, æque conditio agri & modus est observandus. Agris imprimis pis is albis satis ramos arborum superin sternere nonnulli solent. Quem tamquam utilissimum morem Serenus commendat. I. c. p. 22. Risning är nyttig icke allenast til skygge i torr Sommar/ utan och för våta til at underrödia riskarna/ och i frostnätter at skylla för frysning: doch bör man risa ej för tätt/ ty deraf blir växten girig på halmen.

Cum

Cum maturuerint pisa vel radicibus evelluntur, vel, ut alius placet, falce metuntur & deinde longuris uno super aliud dispositis (hastis) suspenduntur, ubi exsiccata in horreum conservantur ac demum trituranter. Eadem ratio est fabarum, quas pauci nostratium seminant in agellis eis destinatis pago vicinis & domibus conterminis, quos ipsi moissos vel Kodismos nominant.

§. XIII.

Famota & celebris præterea est Tavastensis lini cultura; cuius sementem non solum in silvis, excisis & exustis arboribus, instituant, verum etiam in agris, qui eidem, hinc scilicet, sunt apti, utpote arenosi, pulverulentii & molles: nam linum terram requirit bonam, stercoraram, eamque bene subactam, a cespitis graminibusqve optime repurgatam, ut sit instar horti aut viridarii. Mense Mayo, florente Pado, aura serena & placida, semina lini terre mandari volunt. Cum plantæ novellæ ad uigiti longitudinem excreverint, a graminibus & vegetabilibus quibuslibet sponte enatis, (ognis) ne iisdem suffocentur, rite sunt repurgandæ; ubi

ubi vero maturum evaserit linum, evellitur atque in manipulos colligatum macerandum aqua immersitur; ubi per unam, duas vel tres decineras septimanas, pro calore videlicet ipsius aqua, longiori aut breviori temporis spatio; unde extractum in prata vel campos disternitur & ibidem siccatum in fasciculos colligatur, tandem que calore ulterius exsiccatum frangibulis lignacis contunditur. Nec populares mei cannabin negligunt, sed eam plerumque ferunt in agellis pagis adjacentibus (moislot), eodemque fere modo quo linum tractant.

§. XIV.

Raparum vulgus Tavastensium inter alia alimenta genera in delicis habet, pauca ergo de earundem cultura heic addere luet. Raparum semina quamvis plerumque in silvis excisis & exhaustis campis ferant: Sunt tamen non pauci, qui rapis agrorum particulas conserunt. In novilnimirum jugerum quoddam sepiunt, cui bene culto, & vel adiecto fimo, vel recepraculo pecudum vestivo sepiibus subinde translocandis constanti (faffoslan) stercorato, tempore Eschilli semina raparum arenæ commixta committuntur.

Ia

In solo argilloso & aquoso non bene crescunt rapæ; in pulverulento vero & arido optimè se habent. Tempore Michaëlis evelluntur, & foliis abscissis, quibus exsiccatis loco brassicæ usuntur, in foveis subterraneis conduntur. Brassica, tam quæ foliis quam quæ radicibus eminet, Tavastis familiaris est. Hujus semina primum tempore vernali in seminariis urendo præparatis disseminant; plantulas aqua irrigant & si opus fuerit, a gelu & tempestate stragulis stramento-fis conservant. Estate deinde plerumque pridie festi S:t Johannis novellas plantas in agellos ei usui destinatos & probe paratos transferunt, & ne siccitate pereant, aquis humectant. Autumno capita seu folia convoluta brassicæ abscindunt, medullam separant, reliqua folia cocta in acervum inter asperculos conservant, qui ipsis Pandio dicitur. Radices eodem quo raspas modo colligant & conservant.

Tantum.

S. D. G:

8
to the old school & who gave evidence
as to the qualifications and the value of
the present teacher in his opinion, and
also to determine what ought to be done
in view of the present condition of the
school. In view of the importance of this
matter it is recommended that the
Board of Education be requested to
call a meeting of the parents and
friends of the school to consider
the question of the removal of the
present teacher and the appointment
of another teacher, and to take such
action as they may see fit.

T. A. M.

S. D. C.

